

Nr 11.

Utlåtande i anledning av väckt motion om beredande av rätt för enskild ägare av automobil att utan särskilt trafik-tillstånd få mot ersättning transportera skolbarn till och från skolan.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 208, vilken behandlats av andra lagutskottet, ha herrar *Andersson* i *Dunker* och *Onsjö* hemställt, »att riksdagen måtte besluta sådan ändring i gällande motorfordonsförordning och, om så erfordras, i andra bestämmelser för automobiltrafiken, att enskild ägare av automobil måtte utan särskilt trafik-tillstånd få rätt att mot ersättning transportera skolbarn till och från skola. Eventuellt hemställes om sådan ändring, att länsstyrelse skulle äga rätt att meddela tillstånd till sådan trafik».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för detta yrkande, får utskottet hänvisa till motionen.

Gällande bestämmelser om trafik-tillstånd finnas i *förordningen den 25 oktober 1940 (nr 910) angående yrkesmässig automobiltrafik m. m.*

Enligt förordningen förstås med yrkesmässig biltrafik trafik, i vilken bil jämte förare mot ersättning tillhandahålles allmänheten för person- eller godsbefordran. Skillnad göres därvid mellan *linjetrafik* och *beställningstrafik*. Med linjetrafik förstås yrkesmässig trafik för regelbunden befordran av passagerare eller gods å viss vägsträcka eller mellan vissa orter under sådana omständigheter att bestämmanderätt i fråga om bilens utnyttjande icke tillkommer viss trafikant eller vissa trafikanter gemensamt. Yrkesmässig trafik, som icke är att hänföra till linjetrafik, benämnes *beställningstrafik*.

För bedrivande av yrkesmässig biltrafik fordras särskilt tillstånd, *trafik-tillstånd*. Beslutanderätten i trafik-tillståndsärendena är enligt gällande bestämmelser fördelad mellan biltrafiknämnden, länsstyrelserna samt polismyndigheterna i städerna. Å biltrafiknämnden ankommer att pröva frågor om tillstånd att bedriva linjetrafik å vägsträcka, som är belägen inom mer än ett län, eller mellan orter inom skilda län eller att i beställningstrafik för godsbefordran använda lastbil med maximilast överstigande 4 500 kg eller att i sådan beställningstrafik använda lastbil jämte släpvagn, vilkas sammanlagda maximilast överstiger 5 500 kg. Tillstånd till beställningstrafik för personbefordran med stationsort i stad meddelas av polismyndigheten i staden. I övriga fall meddelas trafik-tillstånd av länsstyrelsen i

det län, varest linjetrafik skall äga rum eller där stationsort för beställningstrafik skall förläggas. (5 §)

Över ansökan om sådant tillstånd till linjetrafik, som det tillkommer länsstyrelse att bevilja, skall länsstyrelsen ej mindre höra vederbörande polismyndighet samt trafikföretag och sammanslutningar av utövare av yrkesmässig automobiltrafik, som beröras av den ifrågasatta trafiken, än även, om förhållandena därtill föranleda, på lämpligt sätt lämna vederbörande vägstyrelse, kommuner och andra, som ärendet kan angå, tillfälle att yttra sig. Avser ansökningen rätt till linjetrafik med omnibus uteslutande inom viss stad eller inom stad med dess närmaste omgivning, skall dylikt tillfälle alltid beredas vederbörande kommunala förvaltningsmyndighet i staden. Över ansökan om tillstånd till sådan linjetrafik, för vars bedrivande biltrafiknämndens tillstånd erfordras, skall nämnden infordra yttranden av vederbörande länsstyrelser, som hava att verkställa erforderlig utredning under tillämpning av bestämmelserna i första stycket. (8 §) Över ansökan om sådant tillstånd till beställningstrafik, som det ankommer på länsstyrelse att bevilja, skall länsstyrelsen höra polismyndigheten i den ort, varest bil, som kommer att användas i trafiken, avses skola hava sin stationsort, samt genom tillkännagivande i på förhand bestämd tidning bereda trafikföretag, sammanslutningar av utövare av yrkesmässig trafik samt andra inom länet, vilka ärendet kan angå, tillfälle att yttra sig. Kostnaderna för nämnda tillkännagivande skola gäldas av sökanden. Över ansökan om sådant tillstånd till beställningstrafik, vars beviljande ankommer på biltrafiknämnden, skall nämnden från vederbörande länsstyrelse infordra yttrande, före vars avgivande länsstyrelsen skall i tillämpliga delar iakttaga berörda bestämmelser. (9 §) Utan hinder av vad sålunda är stadgat må infordrande av yttranden inskränkas eller underlåtas, då ansökan avser tillstånd att uteslutande befordra skolbarn och lärare till och från skola. (11 §)

För att bil skall få användas i yrkesmässig trafik fordras, att den blivit härför godkänd av myndighet, som meddelat trafiktillståndet, eller, i fråga om trafik, vartill tillstånd givits av biltrafiknämnden, av länsstyrelse, som nämnden bestämmer. (25 §)

Nu gällande bestämmelser om statsbidrag för skolskjutsar återfinnas i *kungörelsen den 30 juni 1947 angående statsbidrag för anordnande av skolskjutsar åt skolpliktiga barn* (nr 346, ändr. 1949 nr 394).

Frågan om lättnader med avseende å trafiktillstånd för den, som önskade utföra skolskjuts, aktualiserades i samband med att staten övertog vissa kostnader för folkskoleväsendet. Anordningen med skolskjutsar behandlades av *folkskolesakkunniga*, vilka i sitt betänkande (SOU 1934:47) förklarade sig anse det önskvärt, att tillstånd för utförande av skolskjutsar kunde meddelas under enklare former än de, som enligt då gällande 1930 års motorfordonsförordning stadgades för yrkesmässig trafik i allmänhet,

samt ifrågasatte, om det icke borde vara tillräckligt att för detta ändamål allenast fordra medgivande av polismyndigheten i orten.

1932 års trafikutredning, till vilken folkskolesakkunnigas betänkande remitterades, anförde i ämnet följande.

Angående ansökan om tillstånd till yrkesmässig automobiltrafik (trafik-tillstånd) äro bestämmelser för närvarande meddelade i 26 § motorfordons-förordningen. Enligt dessa skall vid dylik ansökan fogas uppgift om den eller de automobiler, som äro avsedda att användas för trafiken, varjämte skall bifogas vederbörligt utdrag ur automobilregistret för sådan automobil eller, där automobil icke är registrerad, meddelas sådana uppgifter om automobilens beskaffenhet, som enligt vad därom är stadgat skola införas i automobilregistret. Ansökan om trafiktillstånd avseende linjetrafik — vartill trafik av nu ifrågavarande slag torde vara att hänföra — skall tillika innehålla uppgifter om den vägsträcka, varå trafiken skall äga rum, eller om de orter, mellan vilka trafiken skall bedrivas, samt huruvida trafiken skall omfatta persontrafik eller godstrafik eller bådadera, ävensom huru trafiken i övrigt skall anordnas och bedrivas, och om den taxa för befordringen, som önskas fastställd.

Enligt trafikutredningens mening kan det knappast antagas, att iakttagandet av dessa bestämmelser skulle i och för sig kunna avhålla någon, som eljest skulle vilja åtaga sig skjutsningen av skolbarn, från att skaffa sig erforderligt tillstånd därtill. Oavsett huruvida prövningen av ärenden av ifrågavarande slag ankommer på den ena eller andra myndigheten, torde nyssnämnda uppgifter få anses innefatta ett minimum av vad den tillståndsbeviljande myndigheten måste hava kännedom om för att kunna pröva ärendet. Även om beviljandet av tillstånd av nu ifrågavarande slag kunde överlämnas åt polismyndigheten i orten, lär den därför se sig nödsakad att från sökanden infordra i huvudsak samma uppgifter som de i 26 § nu föreskrivna. Från sökandens synpunkt sett skulle på grund härav en överflyttning av tillståndsgivningen från länsstyrelse till polismyndighet knappast minska det besvär och de kostnader, som för honom äro förenade med erhållande av tillståndet. Då dessutom en dylik överflyttning skulle komma att motverka den centralisering av tillståndsgivningen, som trafikutredningen, på sätt framgår av dess den 28 februari 1935 avlämnade betänkande med förslag till förordning angående allmän automobiltrafik, anser böra befrämjas, finner sig utredningen icke kunna tillstyrka sakkunnigas förslag i denna del.

I propositionen nr 161 till 1936 års riksdag anhöll Kungl. Maj:t om riksdagens yttrande över ett förslag till förordning angående yrkesmässig trafik med automobil. I förslaget upptogs ett stadgande av innehåll, att infordrandet av yttranden kunde efter länsstyrelsens beprövande inskränkas eller underlåtas beträffande ansökan om rätt att i linjetrafik uteslutande befordra skolbarn till eller från skolan.

1936 års trafikutredning, vars betänkande (SOU 1938: 59) ligger till grund för nu gällande bestämmelser i ämnet, uttalade som sin mening, att infordrandet av yttranden borde kunna inskränkas eller underlåtas, då ansökan avsåge befordran i linjetrafik uteslutande av skolbarn och lärare till och från skolan.

Av innehållet i inhämtade yttranden över trafikutredningens förslag är följande av intresse i detta sammanhang.

Av *organisationer av trafikbilägare* liksom av *järnvägsstyrelsen* och *Svenska järnvägsföreningen* yrkades, att yttrande borde inhämtas åtminstone i sådana fall, då linjetrafik för personbefordran redan fanns å den sträcka, som avsåges i ansökningen. I en särskild framställning av *Sveriges trafikbilägares riksorganisation* samt *Svenska droskbilägareförbundet* yrkades tillika, att bestämmelse måtte meddelas om att anbud å skolskjutsar icke måtte få mottagas av annan än den, som vid anbudsgivningen vore innehavare av tillstånd till yrkesmässig persontrafik och att i alla händelser för dylik trafik meddelat trafiktillstånd begränsades till att avse endast sådan trafik.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 12 december 1939 angående reglering av de ersättningar, som utgivas till skolskjutsentreprenörer — vilken skrivelse i övrigt närmare omförmäles i Kungl. Maj:ts till 1940 års riksdag avlätna proposition nr 155 angående vissa anslag till folkskoleväsendet m. m. — upptog *skolöverstyrelsen* efter verkställd utredning till behandling bland annat frågan om tillstånd att utföra skolskjutsar. Överstyrelsen framhöll i detta avseende bland annat, att starka skäl enligt dess mening kunde anföras för att, på sätt av 1934 års skolsakkunniga föreslagits, medgivande till verkställande av skolskjutsar under vissa förutsättningar måtte kunna lämnas även andra motorfordonsägare än sådana, som meddelats tillstånd till yrkesmässig trafik. Överstyrelsen ansåg därför, att i motorfordonsförordningen eller på annat sätt föreskrift borde lämnas därom, att även annan kompetent bilförare än yrkeschaufför måtte kunna utföra skolskjutsar under förutsättning, att vederbörande bilbesiktningsman efter besiktning av fordonet funnit sig kunna godkänna detsamma. I samband därmed underströk överstyrelsen lämpligheten av att skolskjutsar utfördes under skolstyrelses egen ledning, där det så ur ekonomiska och praktiska synpunkter vore lämpligt. Detta kunde ske därigenom att skoldistriktet inköpte lämplig buss och anskaffade chaufför. Såsom sådan kunde i vissa fall skolans vaktmästare tjänstgöra. Några särskilda bestämmelser för sist angivna ändamål ansåg styrelsen emellertid icke erforderliga.

I *propositionen nr 115 till 1940 års riksdag* med förslaget till den nu gällande förordningen om yrkesmässig trafik, uttalade *föredragande departementschefen* följande:

»Vad angår frågan om rätt att bedriva linjetrafik för befordran uteslutande av skolbarn och lärare till och från skola har jag icke funnit skäl vare sig att, i enlighet med vad från trafikutövarhåll ifrågasatts, meddela inskränkande bestämmelser beträffande rätten att erhålla tillstånd till dylik trafik eller att, på sätt av skolöverstyrelsen föreslagits, meddela särskild föreskrift att även annan än yrkeschaufför må, därest fordonet vid

bilbesiktning godkänts, utföra trafik, varom nu är fråga. Genom det av trafikutredningen föreslagna stadgandet kan tillståndsförfarandet förenklas, men hinder föreligger enligt detsamma icke för att vare sig vanlig trafikutövare erhåller tillståndet eller att detsamma, med den begränsning, som i detta sammanhang lämpligen synes böra ske, nämligen att tillståndet endast skall avse nämnda slag av transporter, meddelas även annan än den, som eljest innehar tillstånd till bedrivande av yrkesmässig trafik. Härigenom torde de praktiska önskemål, som i detta sammanhang göra sig gällande, bliva i erforderlig grad tillgodosedda.»

Andra lagutskottet, som behandlade propositionen, fann i sitt utlåtande (nr 27) i sak intet att erinra mot innehållet av 11 §.

Utskottet.

Frågan om ett ändamålsenligt anordnande av skolskjutsar åt skolpliktiga barn är i många av landets skoldistrikt ett svårlöst problem. Där icke regelbundna kommunikationslinjer utnyttjas eller skoldistriktet självt åtagit sig skolskjutsningen, yppas ofta besvärligheter med att få lämplig person att åtaga sig denna och svårigheter med att hålla skjutskostnaderna på en skäligen nivå. Det är därför önskvärt, att lösningen av hithörande spörsmål såvitt möjligt underlättas.

I detta syfte ha motionärerna hemställt om sådan författningsändring, att enskild ägare av bil måtte utan särskilt trafik tillstånd få rätt att mot ersättning transportera skolbarn till och från skola eller, eventuellt, att länsstyrelse skulle äga rätt att meddela tillstånd till sådan trafik.

Med den nuvarande ordningen, som kräver trafik tillstånd för utförande av nu avsedda transporter av skolbarn, följer att bil för att få brukas för transporterna skall vara härför särskilt godkänd av den myndighet, som meddelat trafik tillståndet. Härigenom lämnas säkerhet för att ifrågavarande fordon är lämpligt för ändamålet och eljest av tillfredsställande beskaffenhet. Vidare får som förare av bil vid sådan transport endast tjänstgöra den, som erhållit trafikkort. Härmed tillfredsställes kravet på att skjutsbil icke framföres av annan än kvalificerad förare. Att i motionens syfte göra avkall på någon av nu nämnda fordringar synes utskottet icke tillrådligt.

I detta sammanhang vill utskottet hänvisa till det förenklade förfarande vid länsstyrelses handläggning av ansökningar om tillstånd till ifrågavarande transporter, som föreskrivits i 11 § förordningen om yrkesmässig trafik. Genom det däri reglerade förfarandet åsidosattes icke intresset av trafiksäkerhet. I propositionen med förslag till nyssnämnda förordning påpekade departementschefen, att hinder icke förelåg för vare sig all vanlig trafikutövare erhöles tillstånd eller att detsamma, med den begränsning, som syntes böra ske, meddelades även annan än den, som eljest innehade tillstånd till bedrivande av yrkesmässig trafik. I några fall har också i

enlighet härmed t. ex. folkskollärare erhållit trafikillstånd för utförande av skolskjutsar. Utskottet vill i samband härmed understryka vikten av att tillståndsmyndigheten vid prövning av ansökningar av förevarande slag tager behörig hänsyn till de ovan berörda svårigheterna vid anordnandet av skolskjutsar.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att förevarande motion, II: 208, icke måtte föranleda någon
riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 februari 1952.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Sten, Nils Elowsson, Sunne, Wistrand, Uhlén, fru Svenson och herr Bengtson; samt

från andra kammaren: herr Hellbacken, fru Nordgren, herr Ryberg, fru Johansson i Norrköping, herrar Nilsson i Göteborg, Hagård, fröken Höjer och fru Sjöstrand.
